

ЯК УКРАЇНІ ОТРИМАТИ СТАТУС ОСНОВНОГО СОЮЗНИКА США ПОЗА МЕЖАМИ НАТО?

3-4 березня ц.р. в інтернеті (ONLINE WEBINAR) відбувся дводенний 12-й щорічний американсько-український діалог з питань безпеки (12th Annual US-Ukraine Security Dialogue) під назвою «Розкриття підходу нової адміністрації до найбільш актуальних питань безпеки в Україні».

За тиждень, 10 березня, відбувся Київський Безпековий форум – головний міжнародний форум України з проблем війни і миру, української та глобальної безпеки.

На ньому був ухвалений документ під назвою «12 пунктів стратегічного партнерства між Сполученими Штатами та Україною».

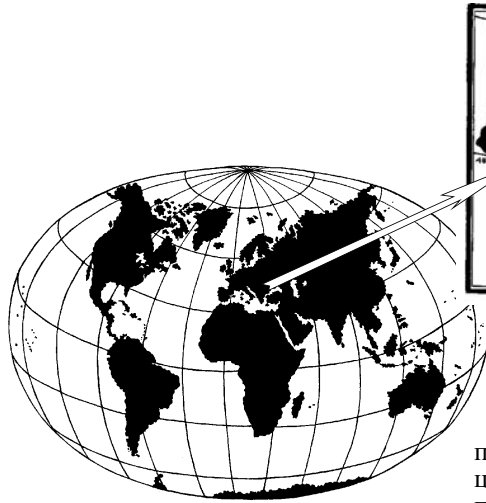
Під час його презентації голова форуму, прем'єр-міністр України 2014-2016 років Арсеній Яценюк заявив, що безпека світу – це членство України в НАТО.

«У 2008 році нам чітко сказали, що двері НАТО відкриті. Залишилося, щоб Україна увійшла в ці двері, і нова американська адміністрація за свою каденцію зробила все можливе для того, щоб Україна підписала план дій щодо членства в Альянсі», – сказав Яценюк.

Поміркуймо. Пригадаймо. У квітні 2008 року в Бухаресті Україні насправді було відмовлено у наданні Плану дій щодо набуття членства (Membership Action Plan, MAP) в Північноатлантичному альянсі.

Ангела Меркель навіть заявила, що Україна не має бути в НАТО, оскільки ця ідея не підтримує більшість українського суспільства. До речі, європейська спільнота досі не прийняла в своє дружнє лоно Туреччину, яка є членом НАТО.

Арсеній Яценюк, очевидно, забув як Президент Росії Дмитро Медведєв офіційно подякував Федеральній службі безпеки Російської Федерації та іншим спецслужбам за блокування процесу вступу України та Грузії до НАТО: «У низці сусідніх держав зберігалася нестабільна соціально-політична обстановка. Не припинялися спроби розширення НАТО, в тому числі і за рахунок так званого прискореного вступу до альянсу Грузії та України. Все це, зрозуміло, вимагало чіткої і злагодженої роботи всіх спеціальних силових структур, правоохоронних органів і вельми високого рівня координації їх діяльності. По-

винен відразу сказати, що Федеральна служба безпеки в цілому успішно виконала поставлені перед нею завдання. При проведенні окремих операцій співробітники служби виявили справжню мужність і героїзм. Сьогодні наша держава і суспільство чекають від усіх нас нових і значущих результатів».

Багатолітня історія зі вступом України до НАТО мені чимось нагадує одну з оповідок про знаменитого Ходжу Насреддіна, який пообіцяв емірові упродовж двадцяти років навчити осла говорити. Логіка легендарного мудреця і хитруна більш ніж переконлива: за два десятиліття або вісьмок здохне, або емір помре...

У чаті «12th Annual US-Ukraine Security Dialogue» я поставив питання щодо перспектив отримання Україною статусу основного союзника США поза НАТО – Major Non-NATO Ally. На нього відразу ж зреагував **Bill Taylor, відзначивши актуальність теми. Наголосив, що все залежить від американського уряду.**

Під час дискусії на Київському Безпековому форумі Bill Taylor заявив: **«Ми можемо надати Україні статус основного, не натівського союзника. Нам для цього не потрібна згода інших країн. Україна мусить про це попросити і США можуть надати такий статус»** (<https://www.youtube.com/watch?v=-lO4QovvvB0>).

На цьому ж форумі Іванна Климпуш-Цинцадзе – народний депутат України, Голова Комітету Верховної Ради з питань інтеграції України до Європейського Союзу (попередня по-

сада – віце-прем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України) також звернула увагу на цю проблему: «Я хотіла б додати, що якщо президент Зеленський на себе візьме ці 12 пунктів, які ми сьогодні будемо проголошувати після дискусії, після обговорення, він також може, захоче додати 13-й пункт до цього порядку денного, до цієї дискусії. Тринадцятий пункт, мабуть, не дуже добре звучить для багатьох, але тим не менш **це ідея того, щоби Україна отримала статус основного партнера США за межами НАТО. Це також було б добре мати на порядку денному стосунків між США та Україною».**

До презентованого на Київському форумі документу 13-й пункт не був доданий. «Сполучені Штати та Україна мають співпрацювати для просування інтеграції України до НАТО і досягнення кінцевої мети Києва – членства в НАТО. США повинні твердо дотримуватися політики «відкритих дверей» НАТО і надавати Києву поради, яким чином найкраще підготуватися до членства, запевненого лідерами НАТО на саміті в Бухаресті в 2008 році. Україна повинна взяти на себе зобов'язання провести необхідні реформи та здійснити практичні кроки, які приведуть її військові та інші структури безпеки та оборони у відповідність до стандартів і норм НАТО. Членство України в НАТО зміцнить Північноатлантичний альянс, сприятиме історичному об'єднанню Європи і створить передумови для трансформації відносин з Росією». Саме так сформульований 9-й пункт цього документу.

Андрій Піонтовський, відомий російський політолог, публіцист, який через переслідування спецслужбами Путіна був змушений покинути Росію і зараз мешкає в США, у своїх виступах майже два роки лобює для Ук-

раїни статус Major Non-NATO Ally of the United States, аргументовано пояснюючи значно швидший шлях набуття Україною тісніших відносин з військовим істеблішментом США, ніж очікуючи вступу до НАТО.

На наш погляд, запровадження статусу основного союзника в двосторонніх відносинах із США визначає пріоритетність розвитку стосунків: участь у спільних оборонних ініціативах, постачанні озброєння, проведення спільних досліджень військового характеру, зокрема участі в космічних проектах і ряді обмежених контртерористичних заходів.

Отримання статусу основного союзника поставило б Україну на ступінь вище середньої класифікації країн, що не входять до НАТО, і дало б додаткового імпульсу оборонному, енергетичному та науковому потенціалові України.

Слід зауважити, що наявність статусу основного союзника не визначається входженням країни у ті чи інші військові блоки.

Курс України на повноправне членство в НАТО закріплений у Конституції. Швидке отримання Плану дій щодо членства в Альянсі – мета, зафіксована у нещодавно прийнятій Стратегії національної безпеки України.

Разом з тим шанси вступу України до НАТО в близькій перспективі доволі примарні: досі не надано Плану дій щодо членства в Альянсі; серед його учасників далеко не всі дружесливо налаштовані до України. Тим часом реальна військова допомога потрібна вже зараз. Від Путіна можна чекати чого завгодно. Висловлена нещодавно Володимиром Зеленським думка про можливість зустрічі віч-на-віч, без свідків, з кремлівським агресором (якщо в найближчому майбутньому не відбудеться діалогу в межах «нормандського» формату) може призвести (в разі реалізації такої зустрічі) до непередбачуваних наслідків. Для українського президента це оз-

начає політичну смерть. Про капітуляцію України думати не хочеться...

Ухвалений на Київському форумі документ заповнює своєрідну прогалину у відносинах між офіційним Києвом і Вашингтоном. Так, у другому пункті звернення зазначено: «Сполучені Штати та Україна повинні діяти разом задля відновлення суверенітету та територіальної цілісності України, а також стримування подальшої агресії Росії. Це передбачає розширення нашого стратегічного партнерства та оборонного співробітництва і пошук Сполученими Штатами нових можливостей задля збільшення оборонної допомоги з метою посилення здатності України стримувати наступ Росії. Це означає продовження надання летальної оборонної допомоги та посилення Військово-Морських Сил. Інші сфери можливої військової співпраці включають розвиток сил спеціальних операцій, протиповітряної та прибережної оборони».

«Дванадцять пунктів стратегічного партнерства Сполучених Штатів Америки та України» з американського боку підписали Френсіс Фукуяма, экс-заступник Генерального секретаря НАТО Александр Вершбоу, колишні послы Сполучених Штатів в Україні Джон Гербст, Марія Йованович, Стивен Пайфер, Роман Попадюк, Вільям Тейлор, а також члени Конгресу Сполучених Штатів, високопоставлені дипломати та відомі експерти.

Серед українських підписантів звернення – голова Київського Безпекового Форуму і Прем'єр-міністр України у 2014-16 роках Арсеній Яценюк, заступниця Голови Верховної Ради України Олена Кондратюк, співголова Львівського Безпекового Форуму і заступниця Голови Верховної Ради України у 2014-19 роках Оксана Сироїд, колишні секретарі РНБО України Володимир Горбулін, Олександр Турчинов та Андрій Парубій, голова Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до ЄС Іванна Климпуш-Цинцадзе, громадські діячі Йосиф Зісельс і Мирослав Маринович, дипломати Володимир Огрязко, Данило Лубківський, Валерій Чалий, Костянтин Єлісеєв, Володимир Василенко, Юрій Щербак, Олег Шамшур, Олександр Моцик, Володимир Хандогій, Роман Безсмертний, а також народні депутати з фракцій «Слуга народу», «Європейська Солідарність», «Голос» і «Батьківщина».

Колектив підписантів, як бачимо, вельми поважний і поважаний. Можливо, йому слід нагадати, що йдучи на-

зустріч інтересам США, Україна відмовилася від третього у світі за потужністю ядерного арсеналу та приєдналася до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як без'ядерна держава. Тим часом як держава-засновник ООН, Україна могла б вимагати взамін членства в НАТО та постійного членства в Раді Безпеки ООН з правом вето. Та історичний безпечний шанс було змарновано.

10 січня 1994 року після дворічних переговорів між США, Росією і Україною президент Білл Клінтон оголосив, що домовленість досягнута. Україна погодилася знищити всю ядерну зброю на своїй території в обмін на те, що Росія поважатиме її суверенітет і територіальну цілісність.

Та не сталося, як гадалось. Українські політики забули про застереження Лесі Українки: «Україна бачила не раз, як ті закоханці під вечір забували все, про що співали вранці...»

Олег К. РОМАНЧУК

P.S.

ЗАХІДНИМ ПАРТНЕРАМ

*Коли Парижі ваші та Берліни
Топтатиме орда, несамохить
Згадайте хресні муки України,
Яка благала вас: «Допоможіть!»*

*Не в змозі врятуватись од навали,
Свої країни здаючи орді,
Згадайте, як ви довго співчували,
Які були стурбовані тоді!*

*Як спонукали до переговорів
Із тими, хто сидіти б мав в тюрмі,
Повчали після трьох голодоморів
Й кілька століть в московському
армі!*

*Коли брутальні путінські солдати,
Аби явити вам свою могуть,
Коханих ваших будуть гвалтувати,
Бруківки ваших вулиць заплюють*

*І нікати муть ними з автоматом,
Й мочитимуть в сортирах вся і всіх,
І ваші діти заговорять матом,
Бездумно запозиченим у них,*

*Згадайте все: як гинули герої,
Як кров лилася, як палав Донбас!
А ми ж у вас просили тільки зброї,
Щоб захистити і себе, і вас...*

*Сьогодні Україна всі народи
Рятує від московської чуми.
Допоможіть спинити хижі орди,
Бо разом нас мільйони проти тьми!*

Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ

